

**ПЕДАГОГ, НАУКОВЕЦЬ,
ОРГАНІЗАТОР**

Такими визначеннями можна окреслити життєвий шлях доктора фізикоматематичних наук, декана фізичного факультету УжНУ професора Шимона Людвика Людковича, якому 22 листопада виповнюється 70 років від дня народження.

Ювіляр народився 22 листопада 1934 року у с. Терново Тячівського району Закарпатської області. Після закінчення Іршавської СШ поступив на фізикоматематичний факультет УЖДУ, який із відзнакою закінчив у 1957 році. Талановитий студент не міг бути непоміченим проф. Записочним І.П., завідувачем кафедри оптики, який був одним із фундаторів фізичної науки на Закарпатті.

Перспективному випускникові вузу пропонують працювати на рідній кафедрі спочатку лаборантом, старшим лаборантом, а згодом асистентом. Логічним продовженням є навчання в аспірантурі (1960–1963).

Наукова тематика, яку почав розвивати Шимон Л.Л., полягала у вивченні процесів збудження атомів лужних еле-

ментів повільними електронами. Дані про такі процеси виявилися вкрай необхідними для розробки та створення нових джерел енергії – МГД-генератори, термоелектронні перетворювачі енергії тощо. Замовниками цих досліджень були такі установи, як Інститут атомної енергії ім. Курчатова та ряд інших солідних установ. Перший етап наукової роботи Шимона Л.Л. завершується захистом у 1966 році кандидатської дисертації „Ефективні перерізи збудження атомів лужних металів при зіткненнях з повільними електронами” в престижному Фізичному інституті ім. П.М.Лебедева АН СРСР (м. Москва). Визначальним у дисертаційній роботі була пріоритетність даних з ефективних перерізів збуджень атомів та їх апроксимація оригінальними емпіричними формулами.

У подальшому Шимон Л.Л. розвиває новий науковий напрям у фізиці електронних зіткнень. Отримані ним результати досліджень склали частково зміст докторської дисертації „Збудження атомів металів зі складною структурою незаповнених оболонки”, яка була захищена у 1985 році на Вченій раді вказаного вище інституту під головуванням директора інституту, лауреата Нобелівської премії, академіка АН СРСР М.Г. Басова. Сьогодні масштабні наукові інтереси вченого пов’язані з науковим керівництвом в галузі квантової електроніки, з вивченням процесів та явищ в активних середовищах лазерів з метою покращення їх вихідних характеристик, процесів непружних взаємодій електронів з атомами та біомолекулами, процесів взаємодії лазерного випромінювання з атомами у вільних станах, механізмів утворення та розпаду кластерів, взаємодії ультрафіолетового випромінювання з біологічними рідинами.

Наукові здобутки проф. Шимона Л.Л. представлені у наукових працях, яких є понад 380, монографією „Ефективні перерізи збудження та іонізації атомів рідкоземельних елементів” (Енергоатомиздат, Москва, 1994 р.), чотирьох посібників та чисельних методичних розробок.

Як офіційний науковий консультант підготував чотирьох докторів наук (Опачко І.І., Малінін О.М., Суран В.В., Шуайбов А.К.), під його керівництвом захищено 10 кандидатських дисертацій, серед яких двоє іноземців – з Сирії та Іраку. В 1995 році проф. Шимон Л.Л. стає лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки. Закордонне визнання проф. Шимона як науковця проявляється у високому індексі цитованості його наукових праць, членстві в Американському фізичному товаристві та Угорській науковій Академії, присудженні звання „Соросівський професор” та звання „Міжнародна людина року 1997-1998” Кембріджським автобіографічним центром (Англія).

Зростання Шимона Л.Л. як науковця йшло поряд із становленням його як педагога. Займаючи різні викладацькі посади, він розробив чимало програм та курсів, поставив відповідні лабораторні практикуми, як з професійно-орієнтованих дисциплін, так і з курсів спеціалізації. Зокрема це відноситься до курсів „Основи радіоелектроніки”, „Теоретичні основи радіотехніки”, „Техніка фізичного експерименту”, „Прикладна спектроскопія”, „Фізика плазми” та інші. Був одним з авторів діючої з 1972 року в університетах СРСР програми курсу „Основи радіоелектроніки”.

З 1982 року Шимон Л.Л. стає завідувачем кафедри квантової електроніки та науковим керівником Проблемної науково-дослідної лабораторії фізики електронних зіткнень. І перші завдання на цих посадах виявилися складними та відповідальними, оскільки відбувається поділ Проблемної лабораторії. Велика частина найбільш здібних та перспективних співробітників разом з науковою тематикою та лабораторним устаткуванням переходить у новостворене відділення Інституту ядерних досліджень АН УРСР. Для колективу кафедри та Проблемної лабораторії з'явилася реальна загроза зниження інтелектуального рівня, суттєвого звуження наукової тематики, появи дестабілізуючих конфліктів. І тут у повній мірі про-

явився талант керівника професора Шимона Л.Л. з такими його рисами як толерантність, інтелігентність, людяність, які в той же час поєднувались з високою вимогливістю. Сьогодні показує, що дії професора Шимона Л.Л. були мудрими та далекоглядними. Свідченням цього є стабільний колектив кафедри та Проблемної лабораторії, який досяг неzapеречних успіхів у навчальній та науковій роботі.

Завдяки умінню працювати з людьми, створювати творчий клімат у колективі, Шимон Л.Л. 16 років був незмінним деканом фізичного факультету. За цей період факультет зріс до провідного навчального та наукового центру України. Поруч з традиційною спеціальністю „Фізика” на факультеті відкрито дві спеціальності, що були продиктовані потребами регіону у підготовці спеціалістів кваліфікації інженер-фізик „Фізика і технологія матеріалів та компонентів електронної техніки” (1989 р.) і „Наукоємні фізичні технології” (1995 р.). Зусиллями деканату подальшого вдосконалення знайшли навчальні плани в зв'язку з введенням замість названих інженерних спеціальностей нових – „Фізична і біомедична електроніка” і „Прикладна фізика (1998 рік). В стадії підготовки до відкриття знаходиться спеціальність „Фізика ядра та елементарних частинок”. Було введено цілий ряд нетрадиційних для фізичних факультетів курсів. 60% обсягу наукових досліджень університету виконується на фізичному факультеті. Сприяв престижним плідним міжнародним зв'язкам факультету з вузами та науковими центрами країн СНД та західних країн: Угорщини, Словаччини, Румунії, Польщі, Чехії, Югославії, Болгарії, Хорватії, Німеччини, Австрії, Італії, Іспанії, США, Франції, Голландії.

За вагомі здобутки в навчальній та науковій роботі проф. Шимону Л.Л. в 1991 році присвоєно звання „Заслужений працівник народної освіти України”, а в 1993 році його обрано академіком Академії наук вищої школи України. У 2001 році отримує звання „Відмінник освіти

України”, а у регіональному конкурсі 2002 року стає лауреатом „Кращий закарпатець – 2001” (кращий освітянин). За фаховим визнанням він стає членом методичної ради Міністерства освіти України, експертної комісії АН вищої школи України, Ради Західного наукового центру України, редакцій наукових журналів „Фізичні дослідження”, „Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Фізика”, заступником голови спеціалізованої ради по захисту кандидатських дисертацій на фізичному факультеті УжНУ.

Державні відзначення Шимона Л.Л. представлені: у 1973 році вищою нагородою ВДНГ СРСР „Дипломом почета”, пам’ятною медаллю та відповідним дипломом „Участнику підготовки и обеспечения управления полетом космических кораблей „Союз-Апполон” від радянського центру керування польотами космі-

чних кораблів у 1975 році; подякою Президента України за сумлінну працю, значний особистий внесок у розвиток і зміцнення Української держави у 2000 р.; відзнакою Закарпатської державної адміністрації „За розвиток регіону” у 2004 році. Шимон Л.Л. представлений у довіднику „Лауреати нагород. 1992-2004” серії „500 впливових особистостей” (Східно-Український біографічний інститут, м. Харків) – Міжнародна іміджева програма - „Лідери XXI століття”.

Вітаючи Людвика Людковича з ювілеєм, редакція журналу „Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Фізика”, його колеги, учні та вихованці зичать йому міцного здоров’я і всяких гараздів та подальшого творчого зростання.

Д.ф.-м. наук, професор Шафраньош І.І.

